

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки

Ефективна ЕКОНОМІКА

Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет

№ 12, 2010 [Назад](#) [Головна](#)

УДК 65:338.242 (075.8)

В. І. Воробйов,
генеральний директор, ВАТ «Український науково-дослідний інститут спеціальних видів друку»
А. М. Штангрет,
кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку і аудиту, Української академії друкарства
О. В. Мельников,
кандидат технічних наук, директор, Української академії друкарства

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯК ОСНОВА ПРИЙНЯТТЯ ЕФЕКТИВНИХ АНТИКРИЗОВИХ РІШЕНЬ ОРГАНАМИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ

(на прикладі видавничо-поліграфічної галузі)

INFORMATION SUPPORT AS THE BASIS FOR DECISION MAKING EFFECTIVE CRISIS BODIES OF STATE POWER
(the case of publishing and printing industry)

Анотація. В статті обґрунтовано доцільність запровадження нормативного документу — Настанови щодо порядку проведення системного аналізу для розроблення та застосування антикризових заходів з метою запобігання банкрутству суб'єктів господарювання у видавничо-поліграфічній галузі.

Annotation. In the article the necessity of implementing instruments - Guidance on the procedure of system analysis for the development and application of anti-crisis measures to prevent the bankruptcy of businesses in publishing and printing industry.

Ключові слова. Издавничо-поліграфічна галузь, антикризове управління, банкрутство, фінансові результати діяльності.

Key words. Publishing and printing industry, crisis management, bankruptcy, financial performance.

Постановка проблеми

Державний комітет телебачення та радіомовлення (Держкомтелерадіо) України є спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади із забезпечення реалізації державної політики в інформаційній та видавничій сферах. До основних завдань Держкомтелерадіо належить участь у формуванні та реалізації державної політики в інформаційній і видавничій сферах; ...координація діяльності в інформаційній та видавничій сферах; здійснення державного регулювання і контролю в інформаційній та видавничій сферах... [1]. Будь-яка діяльність з формування державної політики в інформаційній і видавничій сфері повинна ґрунтуватися на достовірній інформації про реальний стан галузі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Автори вже неодноразово відзначали [2–3], що офіційна інформація про стан видавничо-поліграфічної галузі нашої держави є неповною й не завжди достовірною та оперативною, оскільки Держкомтелерадіо України і його органи на місцях мають лише часткову інформацію щодо діяльності суб'єктів видавничої справи та поліграфічної діяльності. Державна акціонерна компанія «Українське видавничо-поліграфічне об'єднання» (ДАК «Укрвидавполіграфія»), ряд громадських асоціацій, що об'єднують тільки частину офіційно зареєстрованих виробників і розповсюджувачів видавничої та поліграфічної продукції також не володіють у всьому обсязі інформацією про стан функціонування галузі. Державна наукова установа «Книжкова палата України ім. Івана Федорова», як офіційний реєстратор випущеної в світ видавничої продукції, систематично і дуже детально інформує про кількісні показники випуску видавничої продукції. Однак, на превеликий жаль, і ця інформація не є повною, оскільки поза увагою залишається значна кількість випущеної видавничої продукції, окрім того, Книжкова палата не володіє даними про об'єми випущеної продукції у грошовому виразі. Тому в багатьох випадках сьогодні важко говорити про стан і тенденції розвитку галузі в майбутньому.

Державний комітет статистики (Держкомстат) України володіє найповнішою інформацією про стан видавничо-поліграфічної галузі (у натуральному та грошовому виразі), але відомості про розвиток суб'єктів видавничої справи та поліграфічної діяльності подає у своїх щорічних звітах разом із даними целюлозно-паперової промисловості, наприклад [4], що унеможливує огляд результатів господарювання окремо по видавничій справі та поліграфічній діяльності. Крім того потрібно мати на увазі, що наприкінці поточного року ми маємо можливість отримати у комітеті інформацію тільки за минулий рік, що пов'язано з особливістю опрацювання статистичної інформації у Держкомстаті України.

Світова фінансова криза, хвилі якої досягли України у середині 2008 р., суттєво вплинула на розвиток національної економіки, торкнулась усіх без винятку сфер суспільного життя. Якщо до початку кризи аналітичні огляди [2–3, 5–9] та дані статистики [10–13] свідчили про позитивну динаміку розвитку видавничо-поліграфічної галузі України, то за дуже короткий період початкової стадії кризи все це було перекреслено, галузь за ключовими показниками, фактично було відкинуто на кілька років назад, приречена тривалу життіння без достатніх фінансових ресурсів [14–19].

Мета статті

Автори пропонують своє розв'язання проблеми можливості отримання Держкомтелерадіо України повної, достовірної та оперативної інформації про стан видавничо-поліграфічної галузі для покращення державної політики в інформаційній і видавничій сферах під час кризи. При цьому об'єктом вивчення виступають вітчизняні підприємства видавничо-поліграфічної галузі, а предметом — запровадження нормативного документу — Настанови щодо порядку проведення системного аналізу для розроблення та застосування антикризових заходів з метою запобігання банкрутству суб'єктів господарювання у видавничо-поліграфічній галузі.

Виклад основного матеріалу

Коротко охарактеризувати усі ключові параметри діяльності підприємницьких структур вітчизняної видавничо-поліграфічної галузі доволі складно, тому ми зосередимо увагу лише на одному — визначальному на нашу думку. Якість і обсяг виробленої продукції, продуктивність праці, рівень собівартості в кінцевому результаті характеризуються фінансовими результатами діяльності. Якщо позитивний фінансовий результат — прибуток — є метою, заради якої працює, або принаймні, повинно працювати підприємство, то збиток — це свідчення неефективної діяльності.

За даними отриманими в результаті роботи безпосередньо в Держкомстаті України, кінцевий фінансовий результат діяльності видавничих структур (КВЕД 22.1) упродовж 2005–2009 рр. характеризувався зменшенням величини отриманого чистого прибутку та одночасним зростанням збитків (рис. 1), а сумарний кінцевий результат у 2007–2009 рр. усіх підприємств був негативним, тобто величина збитків переважала над прибутками, що добре видно на рис. 1.

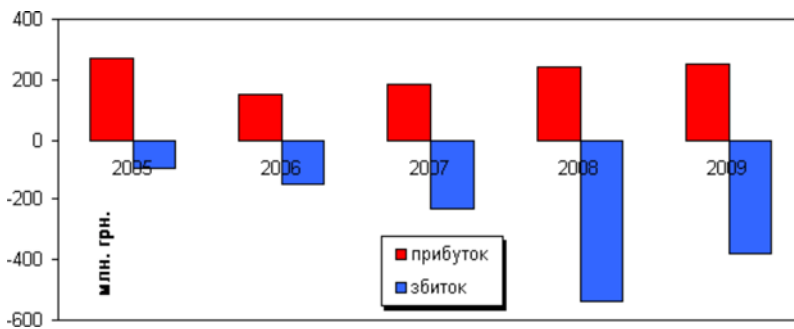

Рис. 1. Динаміка кінцевого результату діяльності підприємницьких структур (за КВЕД 22.1 «видавничі справи»)

Нажаль, схожий висновок можна зробити і щодо кінцевого результату діяльності поліграфічних підприємства (КВЕД 22.2) у 2008 р., коли сумарний прибуток склав 221,51 тис. грн., при збитках у 887,79 тис. грн. (рис. 2).

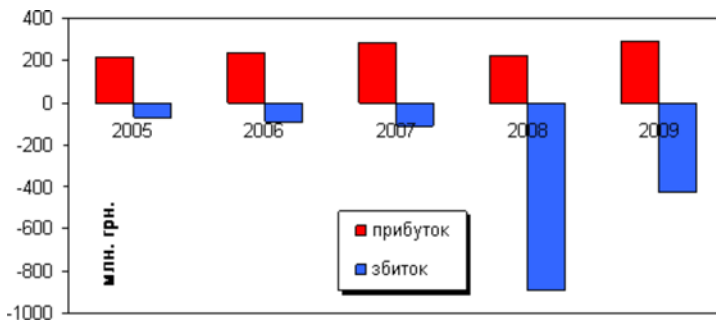

Рис. 2. Динаміка кінцевого результату діяльності підприємницьких структур (за КВЕД 22.2 «поліграфічна діяльність»)

Проведення систематичних аналітичних досліджень дозволили виявити наступний перелік факторів [15, 16, 19], які сьогодні негативно впливають на розвиток підприємницьких структур видавничо-поліграфічної галузі:

- низький рівень платоспроможності населення, що стримує зростання попиту на друковану продукцію;
- невідповідність потенціалу поліграфічних підприємств потребам ринку друкарської продукції — вимогам якості, термінів виконання і вартості поліграфічних послуг, що змінилися;
- технічне і технологічне відставання більшості підприємств від середньо-світового рівня, залежність від імпорту матеріалів і устаткування;
- втрати від розміщення замовлень на зарубіжних поліграфічних базах;
- нааяність високих податків і митного збору на ввезення матеріалів і технологічного устаткування;
- загальне зменшення інтересу до читання;
- низька інвестиційна активність видавничо-поліграфічних структур;

Зростання рівня сумарної збитковості та суттєвий вплив негативних факторів потребують прийняття оперативних антикризових заходів з метою стабілізації ситуації, відновлення докризового рівня та перевищення його параметрів. Основною таких заходів повинна бути достовірна початкова інформаційна база. Проте офіційна інформація про стан галузі є неповною і не завжди достовірною, на що вже вказувалося вище.

Труднощі із наявними офіційними каналами надходження і опрацювання статистичної інформації спонукали групу науковців з корпоративного підприємства ДАК «Укрвидавполіграфія» ВАТ «Український науково-дослідний інститут спеціальних видів друку» та Української академії друкарства Міністерства освіти і науки України до розроблення *Настанови щодо порядку проведення системного аналізу для розроблення та застосування антикризових заходів з метою банкрутства суб'єктів господарювання у видавничо-поліграфічній галузі* (в подальшому — *Настанова*).

Настанову розроблено для надання методичної допомоги фахівцям Держкомтелерадіо України, об'єднань, підприємств, установ і організацій, що здійснюють господарську діяльність у видавничій (КВЕД 22.1) та поліграфічній діяльності (КВЕД 22.2), у проведенні та застосування антикризових заходів з запобігання банкрутству суб'єктів господарювання галузі. Основою для створення *Настанови* були Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства затверджені Мінекономіки України [20] (в подальшому — *Методика*).

Необхідність модифікації існуючої *Методики* викликана:

невиправдано великим обсягом даних, які необхідно зібрати і проаналізувати, і який у більшості лише опосередковано характеризує стан на певному підприємстві;

трудомістким процесом виконання аналізу, який під силу лише фахівцям з економічною освітою;

у її первинному вигляді *Методика* не придатна для узагальнення даних по кількох підприємствах чи по усій галузі.

Окрім усунення зазначених недоліків *Методики* метою розроблення *Настанови* стала:

необхідність формування цілісної інформаційної бази щодо результатів діяльності підприємств у сфері видавничої і поліграфічної діяльності, моніторинг фактичного стану, прогнозування тенденцій розвитку, підготовка, розроблення та застосування загальнодержавних програм щодо сприяння розвитку видавничо-поліграфічної галузі;

виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства;

розроблення та застосування антикризових заходів щодо недопущення банкрутства.

На основі методики описаної у *Настанові* підприємства всіх форм власності та підпорядкування повинні подати до Держкомтелерадіо України аналітичну довідку (див. табл. 1).

Таблиця 1. Вибіркові показники діяльності підприємства

Назва	Коди
Адреса	ЄДРПОУ
Форма власності	КОАТУУ
Орган державного управління	СПОДУ
Галузь	ЗКГНГ
Вид економічної діяльності	КВЕД

Показник	Джерело інформації	Станом на поч. періоду	Станом на кін. періоду
Вартість активів підприємства, тис. грн.	форма № 1 рядок 280		
Оборотні активи, тис. грн.	форма № 1 рядок 260		
Поточні зобов'язання підприємства, тис. грн.	форма № 1 рядок 620		

Майно, яке знаходиться у розпорядженні підприємства, тис. грн.	форма № 5 рядок 260-рядок 261-рядок 262-рядок 263-рядок 264-рядок 265		
Дебіторська заборгованість, тис. грн.	форма № 1 (рядок 160/ рядок 210)		
Прострочена частина дебіторської заборгованості, %	аналітична інформація		
Кредиторська заборгованість, тис. грн.	форма № 1 рядок 480 + + рядок 620		
Розмір штрафів та пені, тис. грн.	аналітична інформація		
Розмір збитків, тис. грн.	форма № 2 рядок 225		
Кількість справ, розпочатих у суді (відповідач підприємство), шпук	аналітична інформація		
Розмір інвестицій у тому числі в основну діяльність, тис. грн.	форма № 2 - інвестиції рядок 011		
Чистий дохід (виручка) виручка від реалізації продукції (робіт, послуг)	форма № 2 рядок 030		
Частка доходів від неосновної діяльності в структурі доходів підприємства, %	форма № 2 (рядок 110 + + рядок 120 + +рядок 130)/ рядок 170		
Кількість працівників, згідно із штатним розкладом на 31 грудня звітного року, осіб	форма № 1 - ПВ рядок 10010 графіа 1		
Коефіцієнт поточної платоспроможності	алгоритм у тексті методики		
Коефіцієнт покриття	-/-		
Коефіцієнт забезпечення власними засобами	-/-		
Коефіцієнт забезпечення зобов'язань боржника всіма його активами	-/-		
Коефіцієнт забезпечення зобов'язань боржника його оборотними активами	-/-		
Розмір чистих активів	-/-		
Коефіцієнт Бівера	-/-		

Висновки

У даний час *Настанова* знаходиться на затвердженні у Держкомтелерадіо України, її впровадження не потребує додаткових витрат з Державного бюджету. *Настанова* не заперечує положень *Методики*, а розвиває їх, дозволяє узагальнювати данні по галузі та оперативно вживати антикризових заходів. На основі цих даних Державний комітет зможе узагальнити та проаналізувати надану інформацію, розробити і внести пропозиції щодо удосконалення законодавчої бази в сфері видавничої та поліграфічної діяльності, виступити ініціатором санації та застосування інших антикризових заходів для підприємств, які виготовляють друковану продукцію (роботи, послуги) важливого соціального призначення.

Список використаних джерел

1. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження положення про Державний комітет телебачення та радіомовлення України» від 11.07.2007 р. № 897 (ост. зміни від 27.02.2008 р.). — Режим доступу: // http://comin.kmu.gov.ua/control/publish/article/main?art_id=35514&cat_id=32820
2. Видавничка справа та поліграфічна діяльність в Україні : моногр. / [Б. В. Дурняк Б. В., Штангрет А. М., Мельников О. В., Угрин Я. М.]. — Львів: Укр. акад. друкарства, 2009. — 150 с.
3. Дурняк, Б. В. Видавничо-поліграфічна галузь України. Стан, проблеми, тенденції. Статистично-графічний огляд : моногр. / Б. В. Дурняк Б. В., Штангрет А. М., Мельников О. В. — Львів: Укр. акад. друкарства, 2006. — 274 с.
4. Статистичний щорічник України за 2006 рік : зб. / за ред. О. Г. Осауленка ; Держкомстат України. — К. : Вид-во Консультант, 2007. — 551 с.
5. Палига, Є. М. Стан та розвиток видавничо-поліграфічного комплексу України: регіональний аспект : моногр. / Є. М. Палига, Г. І. Пушак, Я. Я. Пушак. — Львів : Укр. акад. друкарства, 2009. — 192 с.
6. Сенченко, М. І. Українська книга в контексті світового книговидавництва / О. В. Афонін, М. І. Сенченко. — К. : Кн. палата України, 2009. — 277 с.
7. Читання як проблема вільного часу : за результатами соціолого-статистичних досліджень : моногр. / [В. М. Сеньківський, Т. В. Олянишен, А. М. Штангрет, О. В. Мельников]. — Львів : Укр. акад. друкарства, 2009. — 160 с.
8. Швайка, Л. А. Економіка видавничо-поліграфічної галузі : підруч. / Л. А. Швайка, А. М. Штангрет. — Львів : Укр. академія друкарства, 2008. — 396 с.
9. Швайка, Л. А. Розвиток і регулювання видавничого підприємництва : моногр. / Л. А. Швайка. — Львів : Укр. акад. друкарства, 2005. — 432 с.
10. Видавничка справа та поліграфічна діяльність в Україні [2000–2006 pp.] [Текст] : стат. довід. / уклад. : Б. В. Дурняк, В. І. Воробійов, А. М. Штангрет, О. В. Мельников, В. І. Петрашова, Ю. І. Швець. — К. : УкрНДІ СВД, 2008. — 120 с.
11. Видавничо-поліграфічна галузь в цифрах. 2001–2007 роки : [стат. довідник] / уклад. : В. І. Воробійов, О. М. Петрашова, Ю. В. Швець. — К. : УкрНДІ СВД, 2010. — 176 с.
12. Поліграфія України (2008–2009) : справ. : [вып. 5] / ред.-сост.: Е. Савченко, Н. Казачук, В. Резник, Н. Гуменная, Ю. Мосеюк, А. Мельников, Б. Дурняк, А. Штангрет ; отв. за вып. Е. Савченко ; рук. проекта, предисл. И. Агарков. — К. : Стандарт, 2008. — 408 с.
13. Поліграфія України : 2009–2010 : справочник : [вып. 6] / ред.-сост. : И. Крюкова, Я. Зоренко, Я. Нагорная, Н. Гуменная, П. Осипенко, А. Мельников, Б. Дурняк, А. Штангрет ; отв. за вып. Е. Савченко ; рук. проекта, [авт.] предисл. И. Агарков. — К. : Да Винчи, 2009. — 316 с.
14. Воробійов, В. І. Дослідження розвитку (фази) кризи на мікрорівні / Воробійов В. І. // XII Міжнар. наук.-практ. конф. з проблем вид.-полігр. галузі : тези доп. — К., 2009. — С. 6–8.
15. Воробійов, В. І. Побудова моделі ключових загроз економічній безпеці вітчизняних поліграфічних підприємств / В. І. Воробійов, І. В. Піх, О. В. Мельников, А. М. Штангрет // Полігр. та вид. справа. — 2010. — Вып. 2 (52). — С. 18–30.
16. Воробійов, В. І. Послідовність виникнення та розвитку кризи на підприємстві / Воробійов В. І. // Наук.-техн. конф. проф.-викл. складу, наук. спів роб. і асп. [Укр. акад. друкарства] : [тези доп. у 2-х ч.]. — [Ч. 1]. — Львів, 2010. — С. 26.
17. Штангрет, А. М. Криза підприємства: позитивні та негативні аспекти / Штангрет А. М., Воробійов В. І. // Наук. зап. (Укр. акад. друкарства). — 2009. — Вып. 2 (16). — С. 119–125.
18. Штангрет, А. М. Стан та загрози кадровій безпеці на підприємствах поліграфії / Штангрет А. М., Воробійов В. І. // Економіка: проблеми теорії та практики : зб. наук. пр. — 2009. — Вып. 252: В 6 т., Т. I. — С. 229–238.
19. Штангрет, А. М. Суть і ключові параметри кризи та антикризового управління на вітчизняних підприємствах / Штангрет А. М., Воробійов В. І. // Наук. зап. (Укр. акад. друкарства). — 2009. — Вып. 1 (15). — С. 109–117.

20. Наказ Міністерства економіки України «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства» від 19.01.2006 р. № 14. — Режим доступу: // <http://zakon.nau.ua/doc/?code=v0014665-06>

Стаття надійшла до редакції 03.12.2010 р.

ТОВ "ДКС Центр"